

ปัจจัยเฉพาะธนาคาร ปัจจัยเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์ต่างกัน

Bank Specific Factors, Economic Factor and Profitability of Commercial Banks with Different Asset Sizes

วิกิรนต์ เผือกมงคล^{1*}
Wikrant Paukmongkol^{1*}

วันที่รับบทความ : 03/11/2564
วันแก้ไขบทความ : 23/12/2564
วันที่ตอบรับบทความ : 02/02/2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะธนาคาร ปัจจัยเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยแบ่งตามขนาดสินทรัพย์ 3 กลุ่มคือ ธนาคารขนาดใหญ่ 5 แห่ง ธนาคารขนาดกลาง 3 แห่งและธนาคารขนาดเล็ก 6 แห่ง ปัจจัยเฉพาะธนาคารคือความเพียงพอของเงินกองทุนและคุณภาพสินทรัพย์ ปัจจัยเศรษฐกิจคืออัตราเงินเฟ้อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2006 ถึงไตรมาสที่ 2 ปี 2021 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เลือกใช้วิธี Ordinary Least Squares: OLS ผลการศึกษาพบว่าความเพียงพอของเงินกองทุนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารขนาดเล็กได้รับการสนับสนุนจากเงินกองทุนที่แข็งแกร่ง คุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน คุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความสามารถในการทำกำไร นอกจากนี้พบว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย สุดท้ายผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรกับอัตราเงินเฟ้อและผลิตภัณฑ์มวลรวมไม่แตกต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน

คำสำคัญ : ปัจจัยเฉพาะธนาคาร, ปัจจัยเศรษฐกิจ, ความสามารถในการทำกำไร, ขนาดสินทรัพย์

Abstract

This research examines the relationship between bank-specific factors, economic factors and profitability of commercial banks in Thailand. This research divides banks

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Assistant Professor in Business Administration, Faculty of Management Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage

* Corresponding author: E-mail address: wikrant@vru.ac.th

into 3 groups based on asset size: large banks (5); medium banks (3) and small banks (6). Bank-specific factors are capital adequacy and asset quality. Economic factor are inflation, gross domestic product and policy interest rates. The data for the research were quarterly time series data from Q1-2006 to Q2-2021. Analysis using a multiple regression analysis by Ordinary Least Squares (OLS) method. The study found that capital adequacy was associated with different profitability among banks of different sizes. The profitability of small banks is supported by strong capital funds. Bank asset quality correlates with profitability differently between banks of different sizes. Profitability of large and medium-sized banks is negatively affected by deteriorating asset quality. In addition, the policy interest rate was found to be associated with different profitability among banks of different sizes. The profitability of large and small banks benefited from the increase in the policy rate. Finally, the results showed that profitability was affected by inflation and gross product growth was not different between banks of different sizes.

Keywords : Bank-specific Factors, Economic Factor, Profitability, Assets Size

บทนำ

ความสามารถในการทำกำไรมีผลต่อเสถียรภาพทางการเงินของธนาคารและควรได้รับการส่งเสริมเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพทางการเงินของธนาคาร (Pessarossi, Thevenon, & Weil, 2020) ผู้กำหนดนโยบายและผู้บริหารธนาคารควรพยายามทำความเข้าใจที่มาของความสามารถในการทำกำไรของธนาคารเพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายและเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงินให้กับธนาคาร (Xu, Hu, & Udaibir, 2019) ปัจจัยกำหนดความสามารถในการทำกำไรของธนาคารมีความสำคัญต่อเสถียรภาพทางการเงินของธนาคารพาณิชย์และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษาปัจจัยกำหนดความสามารถในการทำกำไรที่ผ่านมาแบ่งปัจจัยดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วนคือปัจจัยเฉพาะธนาคารและปัจจัยเศรษฐกิจ ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะปัจจัยเฉพาะธนาคารด้านขนาดสินทรัพย์ ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าขนาดสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ (Djalilov & Piesse, 2016; Jiraporn, Jumreornvong, Jung & Preechaborisutkul, 2019; Kanga, Murinde & Soumare, 2020) เช่นเดียวกับการศึกษาธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยของ Thiangtong, Visavakosol and Chancharat (2018); Kirakul, Chunchachinda and Padungsaksawasd (2019) ผลการศึกษา พบว่า ขนาดของสินทรัพย์มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการดำเนินงาน รูปแบบธุรกิจและผลการดำเนินงานแตกต่างกันไป ธนาคารขนาดใหญ่มีความได้เปรียบด้านเครือข่ายสาขา (Nathaphan & Kunapatarawong, 2016) และได้เปรียบด้านเงินทุนที่ทำให้สามารถรองรับการขยายสินเชื่อเพื่อเพิ่มรายได้จากดอกเบี้ยรับได้มากกว่า (Jeranathep & Thammachote, 2016) การลงทุนในสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นทำให้ธนาคารมีความสามารถในการทำกำไรที่เพิ่มขึ้น (Martins, Serra, & Stevenson, 2019) การขยายสินเชื่อไม่ได้ส่งผลดีต่อความสามารถในการทำกำไรเพียงด้านเดียวแต่มีผลต่อคุณภาพสินเชื่อของธนาคารในอนาคต Bongini, Cucinelli, Battista and Nieri (2019) พบว่าการขยายสินเชื่อที่มากเกินไปส่งผลต่อการเสื่อมสภาพของสินเชื่อที่เกิดจากยอมรับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะธนาคาร

ขนาดใหญ่ที่มีอำนาจทางการตลาดที่จะคัดเลือกคุณภาพของผู้กู้ได้และอำนาจทางการตลาดถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร (Gilces, Mogro, Ordenana & Marcos, 2020) แต่ในสภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นการคัดเลือกคุณภาพของผู้กู้สำหรับธนาคารจะลดลง (Cheng, Li, Dong & Qi, 2020) การจัดสรรเงินให้สินเชื่อที่ให้กับลูกค้าแต่ละประเภทตามระดับความเสี่ยงและผลตอบแทนที่ได้รับจากสินเชื่อแต่ละประเภทแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและภายนอกของธนาคาร (Vithessonthi, 2016; Vo, 2018) ธนาคารขนาดใหญ่มีการปล่อยสินเชื่อกระจุกตัวในธุรกิจรายใหญ่ (Ananchotikul & Linjaroenrat, 2018) จึงไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวัฏจักรเศรษฐกิจแตกต่างจากธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีพอร์ตสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นลูกค้ารายย่อยและผู้ประกอบการรายเล็ก สินเชื่อที่ให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ซึ่งมีโอกาสที่จะเป็นหนี้เสียมากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่และเป็นหนี้เสียเพิ่มขึ้นมากในช่วงวิกฤตทางการเงิน ส่งผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ที่มีสินเชื่อประเภทนี้มีต้นทุนความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อค่อนข้างสูง การเปลี่ยนแปลงปริมาณสินเชื่อจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของแต่ละธนาคาร โดยธนาคารที่มีฐานะทางการเงินที่อ่อนแอกว่า จะชะลอการให้สินเชื่อมากกว่าธนาคารที่มีฐานะทางการเงินแข็งแกร่ง (Ananchotikul, 2016) คำถามของการวิจัยนี้คือความสามารถในการทำกำไรของธนาคารที่มีขนาดสินทรัพย์แตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเฉพาะธนาคารและปัจจัยเศรษฐกิจแตกต่างกันหรือไม่ และแตกต่างกันอย่างไร

ดังนั้น การวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะธนาคาร ปัจจัยเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์แตกต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้ผู้กำกับดูแลทางการเงินสามารถใช้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายทางการเงินเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงินของธนาคารและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเหมาะสมกับธนาคารมีขนาดสินทรัพย์ที่แตกต่างกัน ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ใช้เป็นแนวทางการกำหนดทิศทางการดำเนินงานและกลยุทธ์การดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเพื่อเป็นการลดข้อจำกัดทางการเงินของแต่ละธนาคารที่แตกต่างกันส่งผลทำให้ธนาคารมีเสถียรภาพทางการเงินและเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อให้ธนาคารสามารถบรรลุเป้าหมายกำไรสูงสุดได้อย่างยั่งยืนภายใต้สภาวะแวดล้อมทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะธนาคาร ปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดสินทรัพย์แตกต่างกัน 3 กลุ่มคือ ธนาคารขนาดใหญ่ ธนาคารขนาดกลาง และธนาคารขนาดเล็ก

บททวนวรรณกรรม

ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์

ความสามารถในการทำกำไรหมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สิน หนี้สินและส่วนทุนของธนาคารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ เป้าหมายทางธุรกิจของธนาคารไม่แตกต่างจากธุรกิจทั่วไปคือกำไรสูงสุด ดังนั้นความสามารถในการทำกำไรของธนาคารจะสะท้อนให้เห็นความสามารถในการบริหารจัดการของธนาคารว่าเป็นอย่างไร ความสามารถในการทำกำไรสามารถวัดได้จากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) (Jiraporn, et al, 2019; Elekdag, Malik & Mitra, 2020) ต่อมาได้มีการนำส่วนต่าง

รายได้ดอกเบี้ยสุทธิ (Net Interest Margin: NIM) เข้ามาศึกษาเพื่อวัดความสามารถการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์เพิ่มเติมจากเดิม โดยปรากฏในงานศึกษาของ Kirakul, et al (2019); Kanga et al (2020); Le and Ngo (2020) ส่วนการศึกษาธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยพบจากงานของ Thiangtong et al (2018) ได้นำกำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share: EPS) เข้ามาศึกษาความสามารถการทำกำไรเพิ่มเติมจาก ROA และ ROE

การทบทวนวรรณกรรมพบว่าอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) เป็นเครื่องชี้วัดที่เหมาะสมเนื่องจากแสดงให้เห็นว่าธนาคารมีการบริหารสินทรัพย์ก่อให้เกิดผลตอบแทนเป็นอย่างไรบ้าง Fernandes Mendes and Leite (2021); Dialilov et al (2016) เลือกใช้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) โดยให้เหตุผลว่า ROA สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารสินทรัพย์ของธนาคารเพื่อสร้างผลกำไรได้ดีกว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เนื่องจาก ROE ไม่ได้ให้ความสำคัญกับระดับหนี้สินและความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage) ROE เป็นการพิจารณาเพียงส่วนของผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียวเช่นเดียวกับ EPS ที่สะท้อนถึงกำไรที่ได้รับต่อหุ้นเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ส่วนต่างดอกเบี้ยสุทธิ (NIM) เป็นเครื่องชี้วัดที่สะท้อนความสามารถในการหารายได้ของธนาคารพาณิชย์จากส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย ตัวชี้วัดนี้ไม่ได้พิจารณารายได้อื่น เช่น รายได้ค่าธรรมเนียมและบริการ ซึ่งในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีสัดส่วนรายได้ที่สูงเมื่อเทียบกับรายได้จากดอกเบี้ยทำให้ไม่ได้สะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร (Rerksoomboondee & Thanawichaboon, 2017)

ปัจจัยกำหนดความสามารถการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์

การทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่กำหนดความสามารถการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศ Islam, Sarker, Rahman, Sultana and Prodhan (2017); Elekdag, et al (2020); Kanga, et al (2020); Gilces, et al (2020) และงานศึกษาธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยของ Kirakul, et al (2019); Ananchotikul and Ratanavararak (2018); Thiangtong et al (2018) งานวิจัยเหล่านี้ได้แบ่งปัจจัยกำหนดความสามารถการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ปัจจัยภายในหรือปัจจัยเฉพาะธนาคาร (Internal Factors or Banking Specific Factors) และ 2) ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยเศรษฐกิจ (External Factors or Economic Factors) โดยมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยภายในหรือปัจจัยเฉพาะธนาคาร เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในธนาคารและธนาคารสามารถควบคุมได้ผ่านการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การดำเนินงานของแต่ละธนาคารที่มีความแตกต่างกันไป ปัจจัยเฉพาะธนาคารที่สำคัญและได้มีการนำไปใช้ในการศึกษาคือ

1.1 ความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy) เป็นเครื่องชี้วัดความมั่นคงของธนาคารสำหรับการรองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนในสินทรัพย์เพื่อหารายได้และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ว่าธนาคารมีความสามารถชำระหนี้ได้ การศึกษาที่ผ่านมาในต่างประเทศของ Le, et al (2020) พบว่าธนาคารที่มีความระดับความเพียงพอของเงินกองทุนเพิ่มสูงขึ้นส่งผลทำให้ความสามารถการทำกำไรของธนาคารลดลง แตกต่างจาก Kanga, et al (2020) พบว่าธนาคารที่มีระดับความเพียงพอของเงินกองทุนสูงมีผลทำให้ความสามารถการทำกำไรของธนาคารดีขึ้น นอกจากนี้ Kirakul, et al (2019) ศึกษาธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยผลการศึกษาพบว่าความเพียงพอของเงินกองทุนมีส่วนช่วยส่งเสริมความสามารถการทำกำไรให้เพิ่มขึ้น

1.2 คุณภาพสินทรัพย์ (Asset Quality) เป็นเครื่องชี้วัดระดับและทิศทางความเสี่ยงของพอร์ตสินเชื่อที่เกิดจากลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาการชำระหนี้ การศึกษาที่ผ่านมาของ Islam, al et (2017); Elekdag, et al (2020); Jiraporn, et al (2019) พบว่า คุณภาพสินเชื่อที่ลดลงส่งผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารลดลง แตกต่างจากผลการศึกษาของ Le, et al (2020) พบว่า คุณภาพสินเชื่อที่ลดลงทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารดีขึ้น ส่วนงานของ Kirakul, et al (2019) ที่ศึกษาธนาคารในประเทศไทยพบว่าคุณภาพสินเชื่อต่ำลงทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารลดลง

1.3 ขนาดสินทรัพย์ (Bank Size) เป็นการวัดมูลค่าสินทรัพย์รวมของธนาคารทั้งสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้และสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ การศึกษาที่ผ่านมาของ Dialilov, et al (2016); Kanga, et al (2020) พบว่าขนาดของสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ Jiraporn, et al (2019) พบว่าขนาดสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร ส่วนการศึกษาในประเทศไทยของ Kirakul, et al (2019) พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความสามารถในการทำกำไร ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thiangtong, et al (2018) พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของธนาคารกับความสามารถในการทำกำไรในทิศทางเดียวกัน

2) ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกธนาคารและธนาคารไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและภัยทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น โดยที่ผ่านมานักวิชาการได้นำปัจจัยเศรษฐกิจเข้ามาศึกษาที่สำคัญคือ

2.1 อัตราเงินเฟ้อ (Inflation) เป็นเครื่องชี้วัดภาวะระดับราคาสินค้าและบริการทั่วไป การศึกษาส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่าธนาคารทำงานได้ดีขึ้นในช่วงเงินเฟ้อ Kumar, Thrikawala and Acharya (2021); Tan (2016) พบว่าอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นส่งผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารเพิ่มขึ้นเช่นกัน แตกต่างจาก Kirakul, et al (2019) พบว่าอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารที่ลดลง

2.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) เป็นเครื่องชี้วัดภาวะรายได้ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ การเติบโตของธุรกิจส่งผลต่อความต้องการเงินกู้ที่เพิ่มขึ้นทำให้กิจกรรมด้านการธนาคารมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น Elekdag, et al (2020); Kanga, et al (2020); Le, et al (2020); Kumar, et al (2021) ใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) เป็นปัจจัยกำหนดความสามารถในการทำกำไร ผลการศึกษาพบว่า GDP มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรในทิศทางเดียวกัน

2.3 อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Policy Rate) เป็นเครื่องมือนโยบายการเงินที่ธนาคารกลางใช้เพื่อควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ Ananchotikul and Linjaroenrat (2018) ทำการศึกษานโยบายการเงินในประเทศไทยพบว่าในช่วงที่อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อยู่ในระดับต่ำส่งผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ลดลง ส่วนงานของ Elekdag, et al (2020); Kanga, et al (2020); Fernandes, et al (2021); Kumar, et al (2021) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างดอกเบี้ยนโยบายกับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์

ขนาดสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์

ขนาดสินทรัพย์ธนาคารพาณิชย์สามารถแบ่งตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มขนาดใหญ่ กลุ่มขนาดกลาง และกลุ่มขนาดเล็ก โดยมีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มตามขนาดของสินทรัพย์ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไปของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
2. กลุ่มธนาคารขนาดกลาง ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์รวมตั้งแต่ร้อยละ 2.5 แต่ไม่ถึงร้อยละ 10 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
3. กลุ่มธนาคารขนาดเล็ก ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์รวมต่ำกว่าร้อยละ 2.5 ของสินทรัพย์รวมธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ

ขนาดของธนาคารมีผลต่อความเสี่ยงเชิงระบบ (Laeven, Ratnovski & Tong, 2016) ธนาคารขนาดใหญ่มีความได้เปรียบด้านเครือข่ายสาขาที่มากกว่าทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ดีกว่าและให้บริการได้อย่างทั่วถึง เครือข่ายสาขาที่มากกว่าถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธนาคารขนาดใหญ่ การมีเครือข่ายที่ครอบคลุมทำให้เกิดความสะดวกต่อการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินของลูกค้าและเป็นกลไกในการกีดกันทางการค้าสำหรับธนาคารรายใหม่ด้วยเช่นกัน การเพิ่มขึ้นของจำนวนสาขาส่งผลต่อรายได้ เงินฝากและการอนุมัติสินเชื่อในระดับที่แตกต่างกันไปตามขนาดและกลยุทธ์ของแต่ละธนาคารพาณิชย์ (Nathaphan, et al, 2016) นอกจากนี้ ขนาดที่ใหญ่กว่าของธนาคารทำให้มีความได้เปรียบด้านเงินทุนที่มากกว่า ธนาคารขนาดใหญ่มีเงินทุนมากกว่าสามารถรองรับการขยายสินเชื่อเพื่อเพิ่มรายได้จากดอกเบี้ยรับได้มากกว่า (Jeranathep, et al, 2016) ผลการศึกษาของ Martins, et al (2019); Islam, et al (2017); Kirakul, et al (2019) พบว่า การลงทุนในสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ธนาคารมีความสามารถการกำกับที่เพิ่มขึ้น

ขณะเดียวกันการขยายสินเชื่ออาจมีผลต่อคุณภาพสินเชื่อของธนาคาร Bongini, et al (2019) พบว่า การขยายสินเชื่อที่มากเกินไปส่งผลต่อการเสื่อมสภาพของสินเชื่อที่เกิดจากยอมรับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Jin, Kanagaretnam, Liu and Liu (2019) พบว่า อัตราการเติบโตของสินเชื่อที่สูงขึ้นของธนาคารมักจะหมายถึงมาตรฐานการให้สินเชื่อที่ลดลงและร้อยละของสินเชื่อที่ไม่ก่อรายได้ที่สูงขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะการขยายสินเชื่อในช่วงวิกฤตทางการเงินมีผลทำให้คุณภาพสินเชื่อด้อยลง นอกจากนี้ Caglayan and Xu (2016) พบว่า การเติบโตของสินเชื่อที่ไม่ปกตินำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการตั้งสำรองหนี้สูญและการเติบโตของสินเชื่อยังส่งผลต่อรายได้ดอกเบี้ยรับ ผลลัพธ์เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของสินเชื่อเป็นตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงที่สำคัญของธนาคาร (Foos, Norden & Weber, 2010)

การจัดสรรเงินให้สินเชื่อที่ให้กับลูกค้าแต่ละประเภทตามระดับความเสี่ยงและผลตอบแทนที่ได้รับจากสินเชื่อแต่ละประเภทแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและภายนอกของธนาคาร (Vithessonthi, 2016; Vo, 2018) ธนาคารจะเลือกให้สินเชื่อกับผู้กู้ที่มีคุณภาพดี คุณภาพของผู้กู้ที่ดีมีเฉพาะในตลาดที่ธนาคารมีอำนาจทางการตลาดเพียงพอที่จะเลือกคุณภาพของผู้กู้ได้ อำนาจทางการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญของความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร (Gilces, et al, 2020) แต่ในสภาวะการแข่งขันทวีความรุนแรงขึ้นการคัดเลือกคุณภาพของผู้กู้จะลดลง (Cheng, et al, 2020) การแข่งขันมิได้เกิดระหว่างธนาคารเท่านั้น Xie, Zhang, Song and Tong (2019) พบว่า การแข่งขันในระดับแผนกสินเชื่อ ระดับเจ้าหน้าที่สินเชื่อภายในธนาคารมีความสัมพันธ์กับปริมาณสินเชื่อที่เพิ่มขึ้น

การแข่งขันกันในตลาดสินเชื่อบริหารธนาคารและสถาบันการเงินอื่นที่ประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อเช่นเดียวกันมีความรุนแรงมากขึ้น เกิดการแย่งชิงลูกค้าสินเชื่อ โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนส่งผลให้แต่ละสถาบันการเงินต่างต้องแข่งขันกันในการที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์และโปรโมชั่นทางการเงินที่ดึงดูดใจลูกค้าพร้อมทั้งบริการที่ประทับใจสะดวกสบายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจสูงสุดซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจอนุมัติสินเชื่อที่ขาดประสิทธิภาพ (Dechanubeksa, 2016) การแข่งขันของสถาบันการเงินที่มากเกินไปอาจนำมาซึ่งการแย่งชิงฐานลูกค้าซึ่งทำให้สถาบันการเงินอาจลดมาตรฐานการปล่อยสินเชื่อลง (Chantatat, Samphantharak, Lamsam & Tangsawasdirat, 2018) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jin, et al (2019) พบว่าอัตราการเติบโตของสินเชื่อที่สูงขึ้นของธนาคารมักจะหมายถึงมาตรฐานการให้สินเชื่อที่ลดลง

นอกจากนั้น Ananchotikul and Linjaroenrat (2018) พบว่า ธนาคารแต่ละแห่งมีวิสัยทัศน์และพฤติกรรมการปล่อยสินเชื่อที่แตกต่างกันไประหว่างกลุ่มลูกค้าแต่ละประเภท โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทยกับธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศมีความแตกต่างกันของพัฒนาการของสินเชื่อ ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ผ่านมาธนาคารพาณิชย์ไทยยังคงมีการปล่อยสินเชื่ออย่างต่อเนื่องทำให้สินเชื่อโดยรวมของประเทศยังคงขยายตัว แต่สำหรับสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศกลับปรับลดการปล่อยสินเชื่อลงอย่างชัดเจนซึ่งอาจสะท้อนโครงสร้างเงินทุนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ Ananchotikul (2016) อธิบายว่าเมื่อธนาคารกลางขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายภาวะการเงินที่ตึงตัวขึ้นจะกระทบต่อต้นทุนการระดมเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ส่งผลทำให้ต้นทุนจากการระดมเงินทุนจากภายนอก (External Finance Premium: EFP) สูงขึ้นและทำให้ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องลดปริมาณการปล่อยสินเชื่อลง ขนาดของการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินเชื่อจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของแต่ละธนาคาร โดยธนาคารที่มีฐานะทางการเงินที่อ่อนแอกว่าอาจจะชะลอการให้สินเชื่อมากกว่า ในขณะที่ธนาคารต่างชาติมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปโดยสินเชื่อของธนาคารต่างชาติยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นแม้นโยบายการเงินในประเทศจะตึงตัวขึ้น ธนาคารต่างชาติมีการบริหารจัดการสภาพคล่องแบบรวมศูนย์ (Global Scale) ทำให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าในด้านการบริหารทุนภายในของธนาคาร โดยสามารถพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากธนาคารแม่ (Parent Banks) ในต่างประเทศได้ช่วยลดข้อจำกัดทางการเงินของธนาคารลูกที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ (Cetorelli and Goldberg, 2012 quoted in Ananchotikul, 2016)

Rerksomboondee, et al (2017) พบว่า การกำหนดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อธนาคารจะต้องพิจารณาต้นทุนทางการเงินจากการระดมเงินทุน ต้นทุนความเสี่ยงสินเชื่อและต้นทุนการดำเนินงาน รวมถึงผลกำไรเพื่อการดำเนินธุรกิจและการเติบโตในอนาคต อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อสะท้อนต้นทุนทางการเงินของลูกค้าสินเชื่อที่ต้องจ่ายให้กับธนาคาร โดยเฉพาะพอร์ตสินเชื่อไทยส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อที่ให้กับธุรกิจ SMEs ซึ่งมีโอกาสที่จะเป็นหนี้เสียมากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่และเป็นหนี้เสียเพิ่มขึ้นมากในช่วงวิกฤตทางการเงิน ส่งผลทำให้ธนาคารมีต้นทุนความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ Ananchotikul and Linjaroenrat (2018) พบว่า ธนาคารขนาดใหญ่มีการปล่อยสินเชื่อส่วนใหญ่กระจุกตัวในธุรกิจรายใหญ่ อัตราการขยายตัวของสินเชื่อโดยรวมระดับประเทศจึงถูกขับเคลื่อนโดยธนาคารขนาดใหญ่และธุรกิจรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย ผู้ประกอบการขนาดเล็กที่มีสถานะทางการเงินค่อนข้างอ่อนแอจะประสบกับภาวะสินเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัฏจักรเศรษฐกิจ ในขณะที่สินเชื่อรายใหญ่ที่มีสถานะทางการเงินแข็งแกร่งมักไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก สะท้อนว่าธนาคารมีพฤติกรรมการปล่อยสินเชื่อที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มลูกค้าแต่ละประเภท ธนาคารขนาดใหญ่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่มีความ

แข่งแกร่งทางการเงินมากกว่าธนาคารขนาดกลางและขนาดเล็กทำให้ได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลง
ปัจจัยทางเศรษฐกิจน้อยกว่า

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยจำนวน 14 แห่ง การวิจัยนี้แบ่ง
ธนาคารพาณิชย์ตามขนาดสินทรัพย์โดยอาศัยเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย 3 กลุ่มคือ ธนาคาร
ขนาดใหญ่ 5 แห่ง ธนาคารขนาดกลาง 3 แห่งและธนาคารขนาดเล็ก 6 แห่ง

ตัวแปรและการวัดค่า

ตัวแปรตาม (Dependence Variables) คือความสามารถในการทำกำไร (Profitability: PROF)
ตัวแทนคือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) วัดค่าได้จากกำไรสุทธิหารด้วย
สินทรัพย์รวม ตามการศึกษาของ Fernandes, et al (2021); Kanga, et al (2020) มีหน่วยวัดเป็นร้อยละ

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables) คือปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการทำกำไร
ประกอบด้วย

1) ความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy: CA) ตัวชี้วัดคือ อัตราส่วนเงินกองทุน
ต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Capital Adequacy Ratio: CAR) วัดค่าได้จากเงินกองทุนหารด้วยสินทรัพย์เสี่ยง
ตามการศึกษาของ Kumar, et al (2021); Kirakul, et al (2019); Le, et al (2020) มีหน่วยวัดเป็น
ร้อยละ

2) คุณภาพสินทรัพย์ (Asset Quality: AQ) ตัวชี้วัดคือ อัตราส่วนสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อ
สินเชื่อรวม (Non-Performing Loans to Total Loans: NPLL) วัดค่าจาก สินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้
หารด้วยสินเชื่อรวม ตามการศึกษาของ Islam, et al (2017); Dietrich and Wanzenried (2014); Le
(2017); Kirakul, et al (2019) มีหน่วยวัดเป็นร้อยละ

3) ขนาดสินทรัพย์ (Bank Size: SIZE) วัดค่าได้จาก log (สินทรัพย์รวม) ตามการศึกษาของ
Dialilov, et al (2016); Jiraporn, et al (2019); Fernandes, et al (2021)

4) ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economic Factors) เงินเพื่อตัวชี้วัดคือดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer
Price Index: CPI) ตามการศึกษาของ Kumar, et al (2021); Tan (2016); Kirakul, et al (2019)
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศตัวชี้วัดคืออัตราการเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross
Domestic Product: GDP) ตามการศึกษาของ Elekdag, et al (2020); Kanga, et al (2020); Le, et
al (2020); Kumar, et al (2021) และดอกเบี้ยนโยบายตัวชี้วัดคืออัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Policy Rate:
PR) ตามการศึกษาของ Ananchotikul and Ratanavararak (2018); Elekdag, et al (2020); Kanga,
et al (2020); Fernandes, et al (2021); Kumar, et al (2021)

การวัดค่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ รวมไปถึงความคาดหวังผลการศึกษาคือความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรข้างต้น แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปร การวัดค่าตัวแปร และหน่วยวัด

ตัวแปรและตัวชี้วัด	การวัดค่า
ความสามารถในการทำกำไร (PROF: Profitability) - อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	กำไรสุทธิ/สินทรัพย์
ปัจจัยเฉพาะธนาคาร (Banking specific factors) ความเพียงพอของเงินกองทุน (CA: Capital Adequacy) - อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR)	เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง
คุณภาพสินทรัพย์ (AQ: Assets Quality) - อัตราส่วนสินเชื่อไม่ก่อรายได้ต่อสินเชื่อรวม (NPLL)	สินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อ
ขนาดสินทรัพย์ (SIZE) - ลอการิทึมสินทรัพย์ (LOGSIZE)	log (สินทรัพย์รวม)
ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economic Factors) - อัตราเงินเฟ้อ (CPI) - ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) - อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR)	ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราการเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวม อัตราดอกเบี้ยนโยบาย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ยของทุกธนาคารในกลุ่มขนาดสินทรัพย์ทำให้ข้อมูลนี้มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา (Time Series) เก็บรวบรวมรายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2006 ถึงไตรมาสที่ 2 ปี 2021 รวมจำนวน 62 ไตรมาส ข้อมูลปัจจัยเฉพาะธนาคารและปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคได้รับมาจากธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาความสามารถในการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์และความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามขนาดสินทรัพย์ การวิเคราะห์ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะธนาคาร ปัจจัยเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ในแบบจำลองที่ 1-3 โดยวิธี ADF ที่ระดับ (level) และที่ผลต่างอันดับ 1 (1st Difference) ผลการวิเคราะห์ความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลาด้วยวิธี ADF ในแบบจำลองที่ 1-3 พบว่า ข้อมูลอนุกรมเวลาบางตัวแปรไม่มีความนิ่ง (non-stationary) ที่ระดับ และเมื่อทดสอบต่อไปพบว่าข้อมูลอนุกรมเวลาทุกตัวแปรมีความนิ่ง (Stationary) ที่ผลต่างระดับที่ 1

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration) สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้แสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ได้โดยไม่ให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Regression)

2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะธนาคาร ปัจจัยเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ การวิเคราะห์นี้ประยุกต์แบบจำลองของ Kumar, et al (2021); Kirakul, et al (2019) ที่แบ่งปัจจัยกำหนดความสามารถในการทำกำไรออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ 1) ปัจจัยเฉพาะธนาคารคือ ความเพียงพอของเงินกองทุน คุณภาพสินทรัพย์ขนาดสินทรัพย์ 2) ปัจจัยเศรษฐกิจ

คือ อัตราการเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวม อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย แบบจำลองสำหรับการวิเคราะห์นี้สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$ROA = CAR + NPLL + LOGSIZE + GDP + INF + PR$$

เมื่อกำหนดให้ ROA คืออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ CAR คืออัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง NPLL คืออัตราส่วนสินเชื่อไม่ก่อรายได้ต่อสินเชื่อรวม LOGSIZE คือลอกลำดับที่สินทรัพย์ GDP คือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ INF คืออัตราเงินเฟ้อ และ PR คืออัตราดอกเบี้ยนโยบาย

แบบจำลองดังกล่าวใช้สำหรับการวิเคราะห์กลุ่มธนาคารจำแนกตามขนาดสินทรัพย์ 3 กลุ่มได้ แบบจำลองที่ 1 กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ (Large Bank: LB) แบบจำลองที่ 2 กลุ่มธนาคารขนาดกลาง (Middle Bank: MB) และแบบจำลองที่ 3 กลุ่มธนาคารขนาดเล็ก (Small Bank: SB)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา ดั้งนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนที่ไม่คงที่และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Granger & Newbold, 1974) จึงต้องทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (stationary) การวิจัยนี้เลือกวิธีทดสอบ ADF (Augmented Dickey-Fuller Test) การทดสอบ ADF (Augmented Dickey-Fuller Test) (Said & Dickey, 1984) พัฒนามาจากวิธี Dickey - Fuller Test (Dickey & Fuller, 1981) เพื่อแก้ปัญหา Serial Correlation หรือแก้ปัญหา Autocorrelation ส่วนวิธีการ Philips and Perron test และวิธีการ Choi and Philips test มีประสิทธิภาพต่ำสำหรับอนุกรมเวลารายปี รายไตรมาส และรายเดือน แตกต่างจากวิธีการทดสอบ Dickey-Fuller Test ที่มีประสิทธิภาพดีกว่า (Dejong, Nandervis, Savin & Whiteman, 1992)

การใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาที่ไม่คงที่ในการวิเคราะห์สมการถดถอยอาจเกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงของตัวแปรในแบบจำลอง อย่างไรก็ตามข้อมูลอนุกรมเวลาที่ไม่คงที่อาจมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว (Long Run Relationships) หากพบว่าค่าเบี่ยงเบน (Deviation) ที่ออกจากความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวมีลักษณะหนึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวเรียกว่า Co-integration (Engle and Granger, 1987) ดังนั้นการทดสอบ Co-integration (Co-integration test) คือการทดสอบความนิ่งของค่าเบี่ยงเบนที่ได้จากการประมาณค่าความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Long run equilibrium relationship) ของตัวแปรอนุกรมเวลาที่ไม่คงที่ หากตัวแปรอนุกรมเวลามี Co-integration แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์ร่วมกันในระยะยาว การวิจัยนี้ทดสอบ Co-integration โดยวิธี System-based reduced rank regression: Johansen-test (Johansen, 1988, 1995; Johansen and Juselius, 1990) ที่เป็นการทดสอบในรูปแบบ Multivariate Cointegration แทนการทดสอบในรูปแบบ Univariate Cointegration ตามวิธี Two-step Residual-based และใช้สถิติทดสอบคือ Trace Statistic

นอกจากนั้นการกำหนดแบบจำลองเพื่อทดสอบต้องมั่นใจว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่าง (Multicollinearity) การวิจัยครั้งนี้ทำการทดสอบปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดให้ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ น้อยกว่า 0.8 จึงสรุปได้ว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity (Aonthong, 2007) สุดท้ายการประเมินค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เลือกใช้วิธี Ordinary Least Squares: OLS

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์เชิงพรรณนาความสามารถในการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์และความเพียงพอของเงินกองทุนจำแนกตามขนาดสินทรัพย์ ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการทำกำไร คุณภาพสินทรัพย์และความเพียงพอของเงินกองทุน

ตัวแปร	LB	MB	SB
ROA	1.29%	0.88%	0.95%
NPLL	4.12%	4.19%	3.81%
CAR	16.02%	16.94%	18.06%

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรพบว่าธนาคารขนาดใหญ่มีความสามารถในการทำกำไรสูงสุดมีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) เท่ากับร้อยละ 1.29 รองลงมาคือธนาคารขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) เท่ากับร้อยละ 0.95 ธนาคารที่มีความสามารถในการทำกำไรต่ำที่สุดคือธนาคารขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) เท่ากับร้อยละ 0.88

ผลการวิเคราะห์คุณภาพสินทรัพย์พบว่าธนาคารขนาดเล็กมีคุณภาพสินทรัพย์ดีที่สุดมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวม (NPLL) เท่ากับร้อยละ 3.81 รองลงมาคือธนาคารขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวม (NPLL) เท่ากับร้อยละ 4.12 ธนาคารขนาดกลางมีคุณภาพสินทรัพย์ด้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวม (NPLL) เท่ากับร้อยละ 4.19

ผลการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทยพบว่าธนาคารขนาดเล็กมีความเพียงพอของเงินกองทุนสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) เท่ากับร้อยละ 18.06 รองลงมาคือธนาคารขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) เท่ากับร้อยละ 16.94 ธนาคารขนาดใหญ่มีความเพียงพอของเงินกองทุนต่ำที่สุดมีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) เท่ากับร้อยละ 16.02

การวิเคราะห์ความนิ่งของข้อมูลในแบบจำลองที่ 1-3 โดยวิธี ADF ที่ระดับและที่ผลต่างอันดับ 1 ผลการวิเคราะห์ความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลาด้วยวิธี ADF ในแบบจำลองที่ 1-3 พบว่าข้อมูลอนุกรมเวลาบางตัวแปรมีความไม่นิ่ง ที่ระดับและเมื่อทดสอบต่อไปพบว่าข้อมูลอนุกรมเวลาทุกตัวแปรมีความนิ่งที่ผลต่างระดับที่ 1

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้แสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ได้โดยไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำหรับธนาคารขนาดใหญ่ พบว่า ตัวแปร ความเพียงพอของเงินกองทุน (CAR) มีความสัมพันธ์กับตัวแปร ขนาดสินทรัพย์ (LOGSIZE) และ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นพบว่าตัวแปรคุณภาพสินทรัพย์ (NPLL) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรขนาดสินทรัพย์ (LOGSIZE) ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำหรับธนาคารขนาดกลางพบว่าตัวแปรคุณภาพสินทรัพย์ (NPLL) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรขนาดสินทรัพย์ (LOGSIZE) ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำหรับธนาคารขนาดเล็กพบว่าตัวแปรคุณภาพสินทรัพย์

(NPLL) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรขนาดสินทรัพย์ (LOGSIZE) ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การวิจัยนี้ทำการตัดตัวแปรขนาดสินทรัพย์ (LOGSIZE) ออกจากการวิเคราะห์ เนื่องจากการวิจัยนี้ทำการศึกษาจำแนกตามขนาดสินทรัพย์ของธนาคารทั้ง 3 กลุ่ม ตัวแปรขนาดสินทรัพย์จึงไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในแบบจำลองนี้ การวิจัยไม่เลือกตัดตัวแปร PR ออกจากการวิเคราะห์ เนื่องจากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ เลือกใช้วิธี Ordinary Least Squares: OLS แต่เนื่องจากตัวแปรในแบบจำลองมีปัญหา Multicollinearity การวิจัยนี้ทำการตัดตัวแปรที่มีปัญหาออกจากการวิเคราะห์คือขนาดสินทรัพย์ (LOGSIZE) เนื่องจากการวิจัยนี้ทำการศึกษาจำแนกตามขนาดสินทรัพย์ของธนาคารทั้ง 3 กลุ่ม ตัวแปรขนาดสินทรัพย์จึงไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาในแบบจำลองนี้ การวิจัยไม่ได้ตัดตัวแปรอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) ออกจากการวิเคราะห์ เนื่องจากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติ โดยวิธี Ordinary least squares: OLS

ตัวแปร	LB	MB	SB
C	0.0197*	0.0095	-0.0209*
CAR	-0.0364	0.0406	0.1491*
NPLL	-0.1291*	-0.1486*	-0.0310
GDP	0.0103	-0.0383	0.0007
INF	0.0001	-0.0258	0.0415
PR	0.1885*	-0.0130	0.2162*
R-squared	0.5598	0.4490	0.4683
Adjusted R-squared	0.5205	0.3998	0.4208
F-test	14.2483	9.1267	9.8653
Prob. F-test	.000	.000	.000
Durbin-Watson stat.	0.9331	1.3007	0.8533

หมายเหตุ: ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามวิธี OLS สำหรับแบบจำลองธนาคารขนาดใหญ่ พบว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามคือความสามารถการทำกำไรได้ร้อยละ 55.98 ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ นอกแบบจำลอง เมื่อพิจารณาค่า Durbin-Watson พบว่ามีค่าออกจุกฎ (1.5-2.5) ที่สะท้อนให้เห็นปัญหา Autocorrelation ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ไม่จริง แต่จากการมี Cointegration ของชุดข้อมูล ทำให้ปัญหาดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพิจารณา (Breitung, 2001) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า คุณภาพสินทรัพย์ (NPLL) มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงข้ามกับความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมื่อคุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารขนาดใหญ่ลดลงทำให้

ความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดใหญ่ลดลง นอกจากนั้นพบว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายสูงขึ้นมีผลทำให้ความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ส่วนตัวแปรอื่นคือ ความเพียงพอของเงินกองทุน (CAR) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราเงินเฟ้อ (INF) ไม่พบความสัมพันธ์กับความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามวิธี OLS สำหรับแบบจำลองธนาคารขนาดกลาง พบว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามคือความสามารถการทำกำไรได้ร้อยละ 44.90 ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ นอกแบบจำลอง เมื่อพิจารณาค่า Durbin-Watson พบว่า มีค่าออกจุกฎ (1.5-2.5) ที่สะท้อนให้เห็นปัญหา Autocorrelation ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ไม่จริง แต่จากการมี Cointegration ของชุดข้อมูลทำให้ปัญหาดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพิจารณา (Breitung, 2001) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า คุณภาพสินทรัพย์ (NPLL) มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงข้ามกับความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมื่อคุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารขนาดกลางลดลงทำให้ความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดกลางลดลง นอกจากนั้นไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่นคือ ความเพียงพอของเงินกองทุน (CAR) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราเงินเฟ้อ (INF) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) กับความสามารถการทำกำไร (ROA) ของธนาคารขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามวิธี OLS สำหรับแบบจำลองธนาคารขนาดเล็ก พบว่าตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามคือความสามารถการทำกำไรได้ร้อยละ 46.83 ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ นอกแบบจำลอง เมื่อพิจารณาค่า Durbin-Watson พบว่า มีค่าออกจุกฎ (1.5-2.5) ที่สะท้อนให้เห็นปัญหา Autocorrelation ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ไม่จริง แต่จากการมี Cointegration ของชุดข้อมูลทำให้ปัญหาดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพิจารณา (Breitung, 2001) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความเพียงพอของเงินกองทุน (CAR) มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมื่อความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารขนาดเล็กเพิ่มขึ้นส่งผลทำให้ความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเช่นกัน นอกจากนั้นพบว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับความสามารถการทำกำไร (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายสูงขึ้นมีผลทำให้ความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดเล็กเพิ่มขึ้นเช่นกัน ส่วนตัวแปรอื่นคือ ความเพียงพอของเงินกองทุน (CAR) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราเงินเฟ้อ (INF) ไม่พบความสัมพันธ์กับความสามารถการทำกำไรของธนาคารขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและการอภิปรายผล

ความเพียงพอของเงินกองทุนมีความสัมพันธ์กับความสามารถการทำกำไรแตกต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน ความเพียงพอของเงินกองทุนที่แข็งแกร่งช่วยเสริมสร้างความสามารถการทำกำไรในธนาคารขนาดเล็ก สอดคล้องกับ Kirakul, et al (2019); Kanga, et al (2020) พบว่า ธนาคาร

ที่มีระดับความเพียงพอของเงินกองทุนสูงมีผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารขนาดเล็กมีเงินทุนอย่างจำกัดเมื่อเทียบกับธนาคารที่มีขนาดใหญ่กว่า สอดคล้องกับ Jeranathep, et al (2016) พบว่า ธนาคารขนาดใหญ่มีความได้เปรียบด้านเงินทุนที่มากกว่าสามารถรองรับการขยายสินเชื่อได้มากกว่า การขยายสินเชื่อที่มากเกินไปของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางอาจทำให้คุณภาพสินเชื่อลดลงส่งผลต่อค่าใช้จ่ายสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นจากการเสื่อมค่าของสินเชื่อ ทำให้ธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางมีกำไรที่ลดลง สอดคล้องกับ Bongini, et al (2019) พบว่า การขยายสินเชื่อที่มากเกินไปส่งผลต่อการเสื่อมสภาพของสินเชื่อที่เกิดจากยอมรับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามกับธนาคารขนาดเล็กที่มีเงินทุนจำกัดมีผลทำให้การขยายสินเชื่อเป็นไปอย่างจำกัด การขยายสินเชื่อที่จำกัดของธนาคารขนาดเล็กจำเป็นต้องจัดสรรสินเชื่อให้กับผู้ขอกู้บางรายที่มีคุณภาพดี สินเชื่อคุณภาพดีทำให้ธนาคารขนาดเล็กสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านหนี้ด้วยคุณภาพลงได้มีผลทำให้ธนาคารขนาดเล็กมีกำไรที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Caglayan, et al (2016) พบว่า การเติบโตของสินเชื่อที่ไม่ปกตินำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการตั้งสำรองหนี้สูญ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเงินทุนที่จำกัดทำให้ต้องเลือกสินเชื่อคุณภาพดีเข้าสู่พอร์ตสินเชื่อของธนาคารขนาดเล็กมีผลต่อสินทรัพย์เสี่ยงและระดับความเพียงพอของเงินกองทุนที่อยู่ในทิศทางที่ดี

คุณภาพสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน คุณภาพสินทรัพย์ที่ลดลงทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางลดลง สอดคล้องกับ Islam, et al (2017); Jiraporn, et al (2019); Kirakul, et al (2019); Elekdag, et al (2020) พบว่า คุณภาพสินเชื่อที่ลดลงส่งผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดสินเชื่อเพื่อแย่งชิงฐานลูกค้ามีผลทำให้ธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางอาจลดมาตรฐานสินเชื่อลงเพื่อเพิ่มปริมาณสินเชื่อรองรับเงินทุนของธนาคารที่มีมากกว่าทำให้พอร์ตสินเชื่อของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางมีสินเชื่อด้วยคุณภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Chantatat, et al (2018) พบว่า การแข่งขันของสถาบันการเงินที่มากเกินไปอาจนำมาซึ่งการแย่งชิงฐานลูกค้าซึ่งทำให้สถาบันการเงินอาจลดมาตรฐานการปล่อยสินเชื่อลง และ Jin, et al (2019) พบว่า อัตราการเติบโตของสินเชื่อที่สูงขึ้นของธนาคารมักจะหมายถึงมาตรฐานการให้สินเชื่อที่ลดลง คุณภาพสินทรัพย์ที่ลดลงทำให้ธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางมีต้นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินเชื่อและเงินสำรองหนี้สูญเพิ่มขึ้น ต้นทุนค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีผลต่อกำไรที่ลดลงของธนาคาร สอดคล้องกับ Caglayan, et al (2016) พบว่า การเติบโตของสินเชื่อที่ไม่ปกตินำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการตั้งสำรองหนี้สูญและการเติบโตของสินเชื่อยังส่งผลลบต่อรายได้ดอกเบี้ยรับ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการแข่งขันระหว่างธนาคารทำให้ธนาคารที่ใหญ่กว่าขยายสินเชื่อและลดมาตรฐานสินเชื่อลงมีผลทำให้คุณภาพสินเชื่อของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดกลางจึงเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการทำกำไร

อัตราการเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่แตกต่างกันระหว่างธนาคารขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Elekdag, et al (2020); Kanga, et al (2020); Le, et al (2020); Kumar, et al (2021) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากช่วงระยะเวลาของข้อมูลรายไตรมาสอาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองของความสามารถในการทำกำไรต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวม

อัตราเงินเฟ้อไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่แตกต่างกันระหว่างธนาคารขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kumar, et al (2021); Tan (2016) พบว่า อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นส่งผลทำให้ความสามารถในการทำกำไร

ของธนาคารเพิ่มขึ้นเช่นกัน และ Kirakul, et al (2019) พบว่า อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารที่ลดลง ทั้งนี้ช่วงระยะเวลาของข้อมูลรายไตรมาสอาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองของความสามารถในการทำกำไรต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อ

อัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกันระหว่างธนาคารที่มีขนาดต่างกัน อัตราดอกเบี้ยนโยบายที่สูงขึ้นมีผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารขนาดใหญ่และขนาดเล็กเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Ananchotikul and Linjaroenrat (2018) ที่พบว่า อัตราดอกเบี้ยของธนาคารปรับตัวในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายที่ปรับตัวสูงขึ้นส่งผลทำให้ธนาคารขนาดใหญ่และขนาดเล็กปรับอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเพิ่มขึ้นส่งผลทำให้รายได้ดอกเบี้ยรับเพิ่มขึ้นทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน แตกต่างจากธนาคารขนาดกลางที่พบว่าความสามารถในการทำกำไรไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยนโยบาย สอดคล้องกับ Elekdag, et al (2020); Kanga, et al (2020); Fernandes, et al (2021); Kumar, et al (2021) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างดอกเบี้ยนโยบายกับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนโยบายและรูปแบบธุรกิจของแต่ละธนาคารแตกต่างกันอาจมีผลทำให้แต่ละธนาคารมีพฤติกรรมสินเชื่อที่แตกต่างกันออกไป ธนาคารขนาดกลางอาจมีข้อจำกัดทางฐานะทางการเงินทำให้ไม่สามารถขยายสินเชื่อได้ในภาวะอัตราดอกเบี้ยสูงทำให้เกิดภาวะเงินตึงตัว สอดคล้องกับ Ananchotikul (2016) เมื่อธนาคารกลางขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายภาวะการเงินที่ตึงตัวขึ้นจะกระทบต่อต้นทุนการระดมเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ส่งผลทำให้ต้นทุนจากการระดมเงินทุนจากภายนอก (External Finance Premium: EFP) สูงขึ้นและทำให้ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องลดปริมาณการปล่อยสินเชื่อลง ขนาดของการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินเชื่อจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของแต่ละธนาคาร โดยธนาคารที่มีฐานะทางการเงินที่อ่อนแอกว่าจะชะลอการให้สินเชื่อมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพสินเชื่อของธนาคารมีความแตกต่างกัน และคุณภาพสินเชื่อมีผลต่อความสามารถในการทำกำไรแตกต่างกันระหว่างธนาคารขนาดใหญ่ กลางและเล็ก ซึ่งเป็นผลมาจากการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดสินเชื่อเพื่อแย่งชิงฐานลูกค้ามีผลทำให้ธนาคารลดมาตรฐานสินเชื่อลงเพื่อเพิ่มปริมาณสินเชื่อ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยควรกำหนดหลักเกณฑ์การจัดกลุ่มลูกค้าสินเชื่อแตกต่างกันระหว่างธนาคาร ธนาคารขนาดใหญ่ให้บริการสินเชื่อกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ธนาคารขนาดกลางให้บริการสินเชื่อกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก และธนาคารขนาดเล็กให้บริการสินเชื่อกลุ่มรายย่อยและบุคคล

การวิจัยในอนาคต ควรใช้ข้อมูลรายปีสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านปัจจัยเศรษฐกิจ เนื่องจากข้อมูลในการศึกษานี้ใช้ข้อมูลรายไตรมาสซึ่งเป็นข้อมูลในระยะสั้นอาจทำให้ไม่สามารถวัดผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยเศรษฐกิจที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารในระยะยาวได้ ข้อมูลดังกล่าวทำให้ผลการวิจัยนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนได้

เอกสารอ้างอิง

Ananchotikul, N. (2016). *Banking credit and monetary policy transmission*. Retrieved from <https://www.pier.or.th>.

- Ananchotikul, N., & Linjaroenrat, V. (2018). *Insights into how important Thai credit is for investment*. Retrieved from <https://www.pier.or.th>.
- Ananchotikul, N., & Ratanavararak, L. (2018). *Are Thai banks riskier in the low interest era?* Retrieved from <https://www.pier.or.th>.
- Aonthong, A. (2007). *A guide to using Eviews program: For econometrics analysis*. Social Research Insitution: Chiangmai University.
- Breitung, J. (2001). Nonstationary Panels, Panel Cointegration, and Dynamic Panels. Retrieved from <https://www.emerald.com>.
- Bongini, P., Cucinelli, D., Battista, Di, M, L., & Nieri, L. (2019). Profitability shocks and recovery in time of crisis evidence from European banks. *Finance Research Letters*, 30(C), 233-239.
- Caglayan, M., & Xu, B. (2016). Inflation volatility effects on the allocation of bank loans. *Journal of Financial Stability*, 24(C), 27-39.
- Chantatat, S., Samphantharak, K., Lamsam, A., & Tangsawasdirat, B. (2018). *Understand the structure of the Thai microfinance market and behavior of financial institutions from the credit bureau's Big Data*. Retrieved from <https://www.pier.or.th>.
- Cheng, H., Li, X, Dong, Y., & Qi, S. (2020). Competition and favoritism in bank loan markets. *Pacific Basin Finance Journal*, 59(C), 101214 Retrieved from <https://www.sciencedirect.com>.
- Dechanubeksa, P. (2016). Credit analysis and business credit trend. *Rajabhat MahaSaranknam University Journal*, 10(1), 39-46.
- Dejong, D. N., Nandervis, J. C., Savin, N. E., & Whiteman, C. H. (1992). The power problems of unit root test in time series with autoregressive errors. *Journal of Econometrics*, 53(1), 323-343.
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1981). The likelihood ratio statistics for autoregressive time series with a unit root. *Econometrica*, 49(4), 1057-72.
- Dietrich, A., & Wanzenried, G. (2014). The determinants of commercial banking profitability in low, middle, and high- income countries. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 54(3), 337-354.
- Djalilov, K., & Piesse, J. (2016). Determinants of bank profitability in transition countries: What matters most? *Research in International Business and Finance*, 38(C), 69-82.
- Elekdag, S., Malik, S., & dan Mitra, S. (2020). Breaking the bank? A probabilistic assessment of Euro area bank profitability. *Journal of Banking and Finance*, 120(4), 1-16.
- Engle, R. F., & Granger, C. W. J. (1987). Co-integration and error correction: representation, estimation and testing. *Econometrica*, 55(2), 251-276.

- Fernandes, G., Mendes, L., & Leite, R. (2021). Cash holdings and profitability of banks in developed and emerging markets. *International Review of Economics and Finance*, 71(C), 880-895.
- Foos, D., Norden, L., & Weber, M. (2010). Loan growth and riskiness of banks. *Journal of Banking & Finance*, 34(12), 2929-2940.
- Gilces, P. V., Mogro, S. C., Ordenana, X., & Marcos, G. C. (2020). A look inside banking profitability: Evidence from a dollarized emerging country. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 75(C), 147-166.
- Granger, C. W. J., & Newbold, P. (1974). Spurious regressions in econometrics. *Journal of Econometrics*, 2(2), 111-120.
- Islam, Md. A., Sarker, Md. N. I., Rahman M., Sultana A., & Prodhan, AZM. S. (2017). Determinants of profitability of commercial banks in Bangladesh. *International Journal of Banking and Financial Law*, 1(1), 1-11.
- Jeranathep, J., & Thammachote, P. (2016). Competitiveness of Thai commercial bank in Cambodia: A case study of Siam commercial bank. *Journal of Management Sciences*, 33(2), 45-75.
- Jin, J. Y., Kanagaretnam, K., Liu, Y., & Liu, N. (2019). Bank's loan growth, loan quality, and social capital. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 21(C), 83-102.
- Jiraporn, P., Jumreornvong, S., Jung, C. S., & Preechaborisutkul, P. (2019). The impact of ownership structure on bank performance and risk: Evidence from ASEAN. *Thammasat Business Journal*, 42(163), 1-22.
- Johansen, S. (1988). Statistical analysis of cointegrating vectors. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2/3), 231-254.
- Johansen, S. (1995). *Likelihood-Based inference in cointegrated vector autoregressive models*. Oxford: Oxford University Press.
- Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum likelihood estimation and inference on cointegration with applications to the demand for money. *Oxford Bulletin of Economic and Statistics*, 52(2), 169-210.
- Kanga, D., Murinde, V., & Soumare, I. (2020). Capital, risk and profitability of WAEMU banks: Does bank ownership Matter? *Journal of Banking & Finance*, 114(C), 105814. (In Press)
- Kirakul S., Chunhachinda, P., & Padungsaksawasd, C. (2019). Determinants of bank performance in Thailand: Foreign vs. Domestic banks. *Kasem Bundit Journal*, 20(Feburary), 51-71.
- Kumar, V., Thrikawala, S., & Acharya, S. (2021). Financial inclusion and bank profitability: Evidence from a developed market. *Global Finance Journal*, Available online 21 January 2021, 100609. (In Press)

- Laeven, L., Ratnovski, L., & Tong, H. (2016). Bank size, capital, and systemic risk: Some international evidence. *Journal of Banking & Finance*, 69(1), 25-34.
- Le, T. D., (2017). The determinants of commercial bank profitability in Vietnam. Available at SSRN 3048571, Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3048571.
- Le, T. D., & Ngo, T. (2020). The determinants of bank profitability: A cross-country analysis. *Central Bank Review*, 20(2), 65-73.
- Martins, A. M., Serra, A. P., & Stevenson, S. (2019). Determinants of real estate bank profitability. *Research in International Business and Finance*, 49(C), 282-300.
- Nathaphan, S., & Kunapatarawong, R. (2016). Analysis of branch network of Thai commercial banks. *Suthiparithat Journal*, 30(94), 128-142.
- Pessarossi, P., Thevenon, J.L., & Weil, L. (2020). Does high profitability improve stability for European banks? *Research in International Business and Finance*, 53(C), 101220 Retrieved from <https://sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0275531919307901>.
- Rerksomboondee, S., & Thanawichaboon, N. (2017). Net interest income of commercial banks. *Focused and Quick (FAQ)*, 118, 1-11.
- Said, E., & Dickey, D. A. (1984). Testing for unit roots in autoregressive moving average models of unknown order. *Biometrika* 71(3), 599-607.
- Tan, Y. (2016). The impacts of risk and competition on bank profitability in China. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 40(C), 85-110.
- Thiangtong, V., Visavakosol, K., & Chancharat, N. (2018). Factors influencing the profitability of the Thai commercial banks. *Phranakhon Rajabhat Research Journal*, 13(1), 295-310.
- Vithessonthi, C. (2016). Deflation, bank credit growth, and non-performing loans: Evidence from Japan. *International Review of Financial Analysis*, 45(C), 295-305.
- Vo, X., V. (2018). Bank Lending behavior in emerging markets. *Finance Research Letters*, 27(C), 129- 134.
- Xie, L., Zhang, M., Song, X., & Tong, L. (2019). Does internal competition shape bank lending behavior: Evidence from a Chinese bank? *Pacific-Basin Finance Journal*, 55(C), 169-181.
- Xu, T., Hu, K., & Udaibir, S. Das. (2019). Bank profitability and financial stability. *IMF Working Paper*, 1, 3.